

**TELŠIŲ VINCENTO BORISEVIČIAUS GIMNAZIJOS
GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ ATPAŽINIMO IR UGDYMO(SI)
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Telšių Vincento Borisevičiaus gimnazijos (toliau – Gimnazija) gabių ir talentingų mokinių ugdymo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) paskirtis – nustatyti bendruosius atpažinimo kriterijus ir ugdymo kryptis, sudaryti socialines ir edukacines sąlygas mokinių gebėjimams atsiskleisti ir nuosekliai plėtoti, asmeninti ugdymą(si) atsižvelgiant į kiekvieno mokinio mokymosi potencialą.

2. Aprašas apibrėžia gabių ir talentingų mokinių sąvokas, ugdymo tikslą ir uždavinius, bendruosius gabių mokinių požymius, taip pat reglamentuoja jų atpažinimo, ugdymo(si), stebėsenos ir bendradarbiavimo su tėvais (globėjais, rūpintojais) bei partneriais organizavimą Gimnazijoje.

3. Apraše vartojamos sąvokos ir bendrieji požymiai:

3.1. gabūs mokiniai – mokiniai, gebantys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų, pritaikyti juos naujoms problemoms spręsti, sparčiai mokytis iš patirties. Aukštas intelektinis lygis gali būti patvirtinamas psichologiniais testais, tačiau mokykliniame identifikavime sprendimas remiamas daugialypiu įrodymų rinkiniu: dalykų pasiekimai ir augimas, mokytojo/psichologo įžvalgos, mokinio darbų portfelis, dalyvavimas pažangiose veiklose, užduočių sudėtingumo tolerancija;

3.2. talentingi mokiniai – mokiniai, turintys išskirtinių gebėjimų, kurie atsiskleidžia viena ar keliomis kryptimis (pvz., meno, mokslo, technologijų, sporto, lyderystės, kūrybiškumo) ir patvirtinami pasiekimais bei portfelio įrodymais.

3.3. bendrieji požymiai gali pasireikšti (neapsiribojant): stipriu smalsumu ir įsitraukimu, originaliomis idėjomis, gebėjimu greitai apdoroti ir susieti informaciją, polinkiu kurti naujus sprendinius ir produktus, aukštu užduočių sudėtingumo toleravimu, iniciatyvumu projektuose, aukštesniųjų mąstymo gebėjimų raiška. Požymių deriniai yra individualūs, todėl vertinami kontekste, vengiant vieno kriterijaus dominavimo.

4. Veiksmų plano įgyvendinimas remiasi šiais principais:

4.1. Prieinamumo ir lygių galimybių – visiems mokiniams sudaromos sąlygos gauti jų poreikius atitinkantį ugdymą, nepriklausomai nuo socialinės padėties, gyvenamosios vietos, lyties, kalbinės aplinkos, negalios ar kitų aplinkybių;

4.2. Individualumo ir asmeninimo – ugdymas organizuojamas pagal individualius gebėjimus, interesus ir mokymosi tempą, numatant praturtinimo ir intensyvinimo galimybes;

4.3. Įtraukties – gabūs ir talentingi mokiniai ugdomi bendrojo ugdymo kontekste, užtikrinant reikalingą pagalbą ir pritaikymus;

4.4. Partnerystės – nuoseklus bendradarbiavimas tarp mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, tėvų (globėjų, rūpintojų) ir išorės organizacijų.

5. Gabių ir talentingų vaikų atpažinimą vykdo Gimnazijos mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, klasės vadovai, neformaliojo ugdymo mokytojai ir kiti specialistai bendradarbiaudami tarpusavyje, su mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais) bei, esant poreikiui, su išorės partneriais (pvz., universitetų, kultūros, meno, sporto organizacijų atstovais). Sprendimai priimami Vaiko gerovės komisijos (toliau – VGK) posėdyje, remiantis daugiakriteriu vertinimu ir portfelio duomenimis.

II SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

6. Tikslas – atsižvelgiant į individualius mokinių poreikius ir mokymosi potencialą, užtikrinti gabių ir talentingų mokinių ugdymo sistemiškumą, nuoseklumą ir prieinamumą, organizuojant asmeninę ugdymą(si), praturtinimą bei nuolatinę pažangos stebėseną.

7. Uždaviniai:

7.1. sudaryti sąlygas mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams įgyti ir nuolat tobulinti specialiąsias kompetencijas darbui su didelį mokymosi potencialą turinčiais, gabiais ir talentingais mokiniiais (diferencijavimas, aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymas, vertinimas, socialinis – emocinis palaikymas);

7.2. pagal Gimnazijos nustatytus kriterijus ir daugiakriterį vertinimą identifikuoti gabius ir talentingus mokinius, naudojant pasiekimų duomenis, portfelio įrodymus, mokytojų ir psichologo įžvalgas, dalyvavimą pažangiose veiklose;

7.3. išplėtoti ir asmeninti ugdymo formas: dalyko turinio praturtinimą, mokymosi tempo ir apimties intensyvumą (temomis, moduliais ar dalyko kursais), tarpdisciplininius ir projektinius darbus, vidinių ir išorinių mentorių modelį;

7.4. plėtoti mokinių galias ir skatinti tikslingą dalyvavimą Gimnazijos, miesto, šalies, tarptautiniuose renginiuose, konkursuose, olimpiadose, tyrimų ir kūrybos iniciatyvose, atsižvelgiant į mokinių motyvaciją ir kt.;

7.5. nustatyti ir taikyti skaidrias, proporcingas ir į įrodymus orientuotas skatinimo priemones (akademinės pažangos ir kūrybinių pasiekimų pripažinimas, stipendijos, mentorystės, viešas įvertinimas), užtikrinant ryšį su ugdymo tikslais ir nediskriminavimo principais;

7.6. įdiegti kaupiamąją pažangos stebėseną ir portfelio sistemą: nustatyti atsakomybes, periodiškumą (mažiausiai 2 kartus per mokslo metus), naudoti duomenis identifikavimo, skatinimo ir programos tobulinimo sprendimams;

7.6. vykdyti gerosios patirties sklaidą Gimnazijoje ir už jos ribų, plėtoti partnerystes su universitetais, kultūros, meno ir sporto organizacijomis, savivaldybės bei NŠA iniciatyvomis.

III SKYRIUS GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ ATPAŽINIMAS

8. Gabius ir talentingus mokinius mokytojai atpažįsta vadovaudamiesi šiais kriterijais (taikomas daugiakriteris vertinimas):

8.1. Pasiekimų lygis. Mažiausiai du vertinimo laikotarpius iš eilės dalykų pasiekimai priskiriami aukščiausiam pasiekimų lygmeniui (pagal Gimnazijoje taikomą vertinimo tvarką);

8.2. Ryški pažanga. Per mokslo metus fiksuojamas aiškus pasiekimų augimas, lyginant su ankstesniais mokinio darbais ir (ar) klasės vidurkiu (mokytojų įrašai, užduočių analizė, pažangos suvestinės).

8.3. Pasiekimai varžytuvėse. Mokinys yra olimpiadų, dalykinių, meninių, sporto varžybų ar kitų konkursų prizininkas / laureatas (savivaldybės/miesto, apskrities, nacionalinio ar tarptautinio lygmens) arba yra patekęs į aukštesnius etapus.

8.4. Išskirtinių gebėjimų raiška. Nuosekliai stebimi aukštesnio lygio sprendimai ir kūryba: originalūs sprendiniai, netikėti taikymai, aukštesnio sudėtingumo darbai (tekstai, projektai, meniniai darbai, IT kūriniai), gebėjimas greitai perprasti sudėtingą medžiagą ir savarankiškai taikyti žinias naujose situacijose.

8.5. Portfelio įrodymai. Tvarkomas moksleivio darbų portfelis (iš pamokų ir/ar NVŠ): nuotraukos/nuorodos, darbų aprašai, trenerio/mentorius/mokytojo grįžtamasis ryšys, pažymos apie dalyvavimą/įvertinimus (įskaitant mokyklinio lygmens). Stebima mokinio iniciatyva ir atkaklumas: pats ieško papildomų šaltinių, tampa veiklų „varikliu“, rodo nuoseklų įsitraukimą, demonstruoja lyderystę mokymosi ir kuriančiose komandose (projektai, klubai, choras, sportas), prisiima atsakomybę, padeda kitiems siekti aukštesnio lygio.

8.6. Potencialo ir raiškos neatitikimas pažymiams. Gebėjimai gali būti nelydinti aukštų pažymių; pastebimi aukštesnio lygio sprendimai/kūryba, gebėjimas įvairiai demonstruoti kompetencijas (pvz., žodžiu, eskizais, prototipais, prezentacijomis).

8.7. Bendruomenės įžvalgos. Atsižvelgiama į tėvų (globėjų, rūpintojų), kitų mokytojų, švietimo pagalbos specialistų pastebėjimus, psichologo rekomendacijas ir paties mokinio nuomonę.

8.8. Standartizuotas gebėjimų/psichologinis įvertinimas. Psichologo atliktų standartizuotų testų (pvz., bendrųjų gebėjimų ar intelekto testų) ar diagnostinių užduočių rezultatai, rodantys aukštą mokinio mokymosi potencialą.

9. Atpažinimo kontekstas (kur stebima ir renkama informacija): dalykų pamokos, neformaliojo švietimo užsiėmimai, mokyklinės olimpiados ir atrankos, meniniai/tyrimų/technologiniai/kalbiniai ir literatūriniai konkursai, sporto varžybos, tiksliniai projektai, darbų parodos, koncertai ir kiti renginiai, taip pat miesto, nacionaliniai ir tarptautiniai konkursai, olimpiados, varžybos, projektai, festivaliai.

10. Mokinys priskiriamas gabių ir talentingų mokinių grupei, kai atliepia ne mažiau kaip du 8 punkte nurodytus kriterijus. Išimtis taikoma, jei mokinys yra užėmęs prizines vietas ar pasiekęs aukščiausius etapus nacionaliniuose ar tarptautiniuose konkursuose/varžytuvėse – tokiais atvejais to gali pakakti priskyrimui, jei tai pagrindžiama portfelio įrodymais ir mokytojų įžvalgomis. Pradinių klasių (1–4) ir 5 klasės mokiniams gali būti taikomas vienintelis kriterijus – mokinys nuosekliai mokosi aukštesniu lygiu.

11. Identifikuojant gabius ir talentingus mokinius, gali būti naudojami Nacionalinės švietimo agentūros parengti Vaiko gabumų rangavimo klausimynai 2–4 ir 5–8 klasėms (Priedas Nr. 1, Priedas Nr. 2) ir kiti patvirtinti vertinimo įrankiai.

IV SKYRIUS

GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMAS(IS)

12. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas pagal amžių, gebėjimus ir polinkius diferencijuojamas, individualizuojamas ir suasmeninamas suteikiant galimybę:

12.1. pamokų metu dirbti savarankiškai atliekant aukštesnio lygio individualias užduotis;

12.2. gauti papildomas ir iššūkių teikiančias užduotis žinių ir įgūdžių plėtrai;

12.3. imtis konsultanto/grupės lyderio vaidmens (paaikškinti bendraamžiams, vesti grupinį darbą);

12.4. rinktis įvairius mokymosi būdus ir erdves (tyrimai, biblioteka, darbas su papildomais šaltiniais, laboratorijos, virtualios platformos);

12.5. mokytis savo tempu, įgyvendinant turinio praturtinimą ir (ar) intensyvinimą atskiromis temomis, moduliais ar kursais.

13. Gabių ir talentingų mokinių ugdymo turinys praturtinamas:

13.1. išplečiant - įtraukiant naujas temas, kurių klasė paprastai nesimoko;

13.2. pagilinant - nagrinėjant įprastos programos temas išsamiau ir giliau;

13.3. keliant sudėtingesnius klausimus ir problemines situacijas, skatinančias aukštesniųjų mąstymo gebėjimų raišką;

13.4. skiriant užduotis, kurioms atlikti reikia aukštesniųjų mąstymo procesų (analizės, vertinimo) ir kūrybiškumo;

14. Mokytojų veiklos, dirbant su gabiais ir talentingais mokiniais:

14.1. atsižvelgdami į mokinio mokymosi stilių ir pasirengimą, parinkti metodus, kurie skatina nuolatinę pažangą;

14.2. individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo procesą pamokose, skiriant atskiras užduotis ir susitarus dėl vertinimo;

14.3. kūrybiškai taikyti įvairius mokymosi būdus (tyrimai, darbas bibliotekoje, darbas su papildomais šaltiniais ir pan.);

14.4. skatinti tikslingą dalyvavimą olimpiadose, konkursuose, parodose, varžybose ir kituose renginiuose;

14.5. nuolat naudotis metodine literatūra ir priemonėmis gabių mokinių ugdymui, dalytis patirtimi su kolegomis, įtraukti mentorių (vidinių/išorinių) galimybes.

15. Mokytojai nuolat tobulina profesinę kompetenciją, siekdami geriau atpažinti gabumus ir pritaikyti ugdymo turinį:

15.1. dalyvauja tiksliniuose seminaruose, kursuose, konferencijose;

15.2. savarankiškai skaito pedagoginę ir mokslinę literatūrą apie atpažinimą ir ugdymo metodus;

15.3. įvairiomis formomis (seminarai, atviros pamokos, pranešimai ir kt.) dalijasi gerąja patirtimi.

16. Mokytojams rekomenduojama ilgalaikiuose planuose (skiltyje „Gabių ir talentingų mokinių ugdymas“) nurodyti: taikomas ugdymo formas, papildomas temas ar modulius ir vertinimo būdus. Dėl planų skilties „Gabių ir talentingų mokinių ugdymas“ pildymo susitariama metodinėje grupėje.

17. Identifikuotiems gabiems ir talentingiems mokiniams rekomenduojama sudaryti individualius ugdymo planus (toliau – IUP) jų gabumams plėtoti, gebėjimams ugdyti ir individualiai pažangai siekti (susitariama dėl tikslų, priemonių, vertinimo). Dėl individualių planų rengimo ir formos susitariama metodinėje grupėje.

18. Klasių vadovai skatina tėvų (globėjų, rūpintojų) įsitraukimą ir dalyvavimą veiklose, padedančiose atskleisti ir ugdyti mokinių gabumus (portfelio pildymas, projektai, renginiai, mentorystė).

19. Mokslo metų eigoje, esant poreikiui ir jei gimnazija turi tam lėšų, mokiniams skiriamos papildomos konsultacijos, suderinus laiką su mokiniu ir tėvais. Konsultacijos būtų apmokamos už faktiškai praveistas valandas.

20. Organizuojami dalykiniai klubai gabiems ir talentingiems mokiniams, panaudojant neformaliojo švietimo valandas ir (ar) partnerių resursus; prireikus pasitelkiami išoriniai mentoriai (universitetai, kultūros/meno, sporto organizacijos).

V SKYRIUS

GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ SKATINIMAS

21. Kiekvienų metų pavasarį gabiems ir talentingiems mokiniams organizuojama edukacinė-pažintinė kelionė pagal iš anksto gimnazijoje patvirtintą programą ir dalyvavimo kriterijus (pvz., aktyvus dalyvavimas gimnazijos veiklose, portfelio pažanga). Esant poreikiui, teikiama finansinė ar organizacinė parama (rėmėjai, fondai, savivaldybės priemonės), kad dalyvavimas nepriklausytų nuo šeimos finansinių galimybių.

22. Kiekvienų metų pavasarį gimnazijoje organizuojamas gabių ir talentingų mokinių bei jų tėvų pagerbimo renginys „Šviesos kelias“, kuriame pristatomi mokinių pasiekimai.

23. Už dalyvavimą olimpiadose, konkursuose, projektinėse veiklose, gabiems ir talentingiems mokiniams gali būti papildomai skiriamos socialinės-pilietinės veiklos valandos.

24. Mokinių pasiekimai gali būti skelbiami gimnazijos tinklalapyje ir (ar) socialiniuose tinkluose tik gavus rašytinį sutikimą (nepilnamečiams – tėvų/globėjų/rūpintojų). Skelbiamas mažiausias būtinas asmens duomenų kiekis (pvz., vardas, klasė, pasiekimo pavadinimas), nenaudojami pertekliniai duomenys.

25. Gabiems ir talentingiems mokiniams, esant galimybei, skiriamas mentorius (vyresniųjų klasių mokinys ar mokytojas / išorės partneris). Mentorystė vykdoma pagal trumpą susitarimą (tikslai, trukmė, susitikimų periodiškumas, atsakomybės, etikos gairės), įtraukiama į IUP.

26. Esant galimybei, mokiniui sudaromos sąlygos kartu su lydinčiu mokytoju dalyvauti kūrybinėse dirbtuvėse, universitetų laboratorijų dienose, meno studijose ir pan.; veikla derinama su dalyko mokytoju ir įrašoma į portfelį/IUP.

27. Gimnazijos mokinių savivalda ir/ar Tėvų klubas, esant galimybei, bent kartą per metus organizuoja iniciatyvas gabiems ir talentingiems mokiniams (pvz., kvietimai į muziejus, teatro bilietai, atminimo dovanėlės ir pan.) bendradarbiaudami su partneriais.

28. Fiksavus elgesio ar drausmės pažeidimų, skatinimo priemonės nenutraukiamos automatiškai. Sprendimas priimamas individualiai, įvertinus pažeidimo pobūdį ir dažnumą, mokinio pastangas taisyti elgesį, ugdomųjų tikslų nenutrūkstumą bei kitų bendruomenės narių saugumą.

29. Dėl mokinio galimybės dalyvauti skatinimo veiklose svarsto VGK (arba direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė), dalyvaujant klasės vadovui, dalyko mokytojams, švietimo pagalbos specialistui ir, kiek įmanoma, pačiam mokiniui (bei tėvams/globėjams/rūpintojams). Priimant sprendimą pirmiausia taikomos ugdomojo poveikio priemonės (išipareigojimų planas, mentorystė), o laikinas tam tikrų neakademinių skatinimo formų apribojimas galimas tik kai tai būtina ir proporcinga.

30. Patyčių atvejais prioritetas teikiamas saugumo užtikrinimui ir atkuriamosioms priemonėms (išitraukimas į prevencines veiklas, atsiprašymas, pagalbos priemonių planas). Gavus patvirtinimą, kad mokinsys laikosi susitarimų ir dalyvauja teikiamos pagalbos veiklose, skatinimo galimybės gali būti atnaujinamos.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Gabių ir talentingų mokinių ugdymo organizavimo priemonės planuojamos ir įtraukiamos į Gimnazijos Metų veiklos planą, nurodant tikslus, veiklas, atsakomybes ir vertinimo rodiklius. Mokslo metų pabaigoje parengiama įgyvendinimo ataskaita.

32. Mokytojai, klasių vadovai ir švietimo pagalbos specialistai yra atsakingi už gabių mokinių atpažinimą bei ugdymą:

32.1. Mokytojai – atpažinimas pamokose, diferencijavimas ir individualizavimas, IUP įgyvendinimas ir pažangos fiksavimas;

32.2. Klasių vadovai – bendradarbiavimo su tėvais/globėjais koordinavimas, portfelio tvarkymo stebėseną;

32.3. Švietimo pagalbos specialistai – konsultacijos, rekomendacijos;

32.4. Pavaduotojas ugdymui – veiklų planavimas, stebėseną ir ataskaitą;

32.5. VGK – sprendimai dėl priskyrimo, pagalbos priemonių ir skatinimo.

33. Aprašas peržiūrimas ir, jei reikia, atnaujinamas ne rečiau kaip kartą per metus arba pasikeitus reglamentuojantiems dokumentams. Siūlymus teikia mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, Gimnazijos ir mokytojų taryba, tvirtina direktorius įsakymu. Peržiūros metu įvertinama ir asmens duomenų tvarkymo atitiktis galiojantiems reikalavimams.

SUDERINTA

Telšių Vincento Borisevičiaus
gimnazijos mokytojų tarybos
2025 m. spalio 15 d. protokolas Nr. MT-6
